

Gammahydroksivoihappo (gamma) ja lakka

Julkaistu 20.12.2005. Päivitetty 1.6.2009

Gammahydroksivoihappo (gamma-hydroksibutyraatti, GHB) lamaa keskushermoston toimintaa.

Gammahydroksivoihappoa käytetään joissakin Euroopan maissa anestesia-aineena, mutta Suomessa sitä ei ole rekisteröity lääkeaineeksi. Joissakin maissa laillisen lääkkeellisen käytön lisäksi gammahydroksivoihappoa käytetään väärin mm. päihdekäytössä sekä kehonrakennuksessa. Puhemielessä gammahydroksivoihappoa sanotaan usein lyhyesti gammaksi. Gammahydroksivoihappo on luokiteltu Suomessa 1.12.2001 alkaen huumausaineeksi (STM:n asetus 983/2001). Sen hallussapito, myynti ja muu levitys on huumausainelain 3 §:n mukaisesti kielletty.

Gammahydroksivoihapon väärinkäyttöä päihteenä on viime vuosina esiintynyt Suomessa. Sitä käytetään rakeina, kapsleina, jauheena tai liuoksena yleensä suun kautta otettuna. Katukaupassa myytävä gammahydroksivoihappo on yleensä epäpuhdasta ja yhden annoksen sisältämä ainepitoisuus voi vaihdella huomattavasti.

Gammahydroksivoihappoa käytetään väärin mm. sen päihdyttävien, rentouttavien ja mielihyvää tuottavien ominaisuuksien vuoksi. Kehonrakennuksessa sitä käytetään sen oletettujen anabolisten vaikutusten vuoksi. Näistä ei kuitenkaan ole tutkittua näyttöä.

Gammahydroksivoihappo aiheuttaa annosmäärästä riippuen eriasteista tajunnan tason laskua. Aineella on runsaasti erilaisia haittavaikutuksia. Niihin kuuluvat verenpaineen lasku, muistamattomuus, uneliaisuus, huimaus, pahoinvointi, oksentelu, kouristukset, sydämen lyöntitiheyden lasku, hengityksen hidastuminen, hengityksen pysähtyminen, aistiharhat, tajuttomuus ja kooma. Myös erilaisia hermoston toimintaan liittyviä sivuoireita (päänsärkyä, sekavuutta, muistihäiriöitä, liikkeiden hallintavaikeuksia ja pakkoliikkeitä) saattaa ilmaantua.

Suun kautta otettuna aineen vaikutus alkaa yleensä noin 15–30 minuutin kuluttua. Mikäli käyttäjä on ottanut suuren annoksen, se aiheuttaa myrkytystilan ja tajunnan tason laskun. Tajuttomuus kestää yleensä joitakin tunteja. Muiden keskushermostoon vaikuttavien aineiden kanssa, kuten alkoholin tai lääkkeiden kanssa otettuna yhteisvaikutus saattaa olla arvaamaton.

Gammahydroksivoihapon myrkytyksestä kärsivän henkilön ensiapuna on hänen asettamisensa kylkiasentoon niin, että hengitys kulkee esteettä ja tarvittaessa suusta-suuhun-tekohengityksen antaminen. Myrkytyspotilas tulee toimittaa sairaalahoitoon. Gammahydroksivoihapolle ei ole vastavaikuttajaa, vaan myrkytystilan hoito on oireenmukaista, elintoimintoja ylläpitävää hoitoa. GHB-myrkytykset ovat aiheuttaneet kuolemantapauksia.

Gammahydroksivoihapon myrkytyksestä täydellinen toipuminen kestää tunteja, ja joissakin tapauksissa gammahydroksivoihapon aiheuttama huimaus saattaa kestää useita vuorokausia. Pitkäaikaiskäyttö aiheuttaa fyysistä riippuvuutta. Vieroitusoireet, kuten unettomuus, ahdistus ja vapina, saattavat kestää useista päivistä pariin viikkoon. Gammahydroksivoihapon pitkäaikaisvaikutuksia ei vielä tunneta.

Helsingin ensihoitoyksikkö on tilastoinut vakavat gamma- ja lakkayliannostukset muutaman vuoden ajana. Ne näyttäisivät olevan nousussa. Esimerkiksi vuonna 2005 vakavia gamma- ja lakkayliannostuksia oli 44, kun vuonna 2008 määrä oli noussut jo 143:een. Vuoden 2009 toukokuun loppupuolelle mentäessä tapauksia oli 23.

Esh, THM Airi Partanen
THL

link

Lähde verkko-osoite: <https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/huumeet-ja-muut-paihdyttavat-aineet/gammahydroksivoihappo-gamma-ja-lakka>